

ВПЛИВ КОРУПЦІЇ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК І ДЕРЖАВНІСТЬ УКРАЇНИ

Корупція є однією з головних перешкод до сталого розвитку та стабільності держави. Це негативно впливає на економічне зростання, соціальну справедливість і довіру громадян до державних інститутів. Такі основні форми корупції, як хабарництво та зловживання владою, значно ускладнюють реалізацію інвестиційних проектів, а також знижують якість державних послуг. Важливою складовою боротьби з корупцією є законодавчі ініціативи та активна участь громадянського суспільства. Крім того, для успішного подолання корупції необхідні комплексні реформи, впровадження сучасних технологій та міжнародна співпраця, що може значно покращити умови для сталого розвитку України.

Ключові слова: корупція, сталий розвиток, державність, Україна, антикорупційні реформи.

Корупція є одним із найсерйозніших викликів, які постають перед Україною на шляху до сталого розвитку та зміцнення державності. Це явище підриває економічні основи країни, послаблює соціальну справедливість і негативно впливає на довіру громадян до державних інститутів. У сучасних умовах, коли Україна прагне до інтеграції в європейське суспільство та покращення міжнародного іміджу, корупція стає серйозною перешкодою для реалізації цих цілей.

Актуальність проблеми корупції в Україні визначається не лише її масштабами, а й глибиною впливу на всі сфери життя: економіку, політику, право, соціальні відносини тощо. Розуміння механізмів корупції та її наслідків є необхідним для формулювання ефективних стратегій боротьби з цим явищем. Дослідження впливу корупції на сталий розвиток і державність дає змогу виявити зв'язки між корупційними діями та соціально-економічними показниками, а також окреслити можливі шляхи її подолання. Важливо, щоб усі суспільні та державні інституції усвідомлювали серйозність цієї проблеми і разом працювали над створенням прозорого та справедливого суспільства, вільного від корупційних ризиків.

Основними причинами корупції є політична нестабільність, економічна бідність, низька правова свідомість і недостатня прозорість управління. У країнах із високим рівнем бідності та соціальною нерівністю корупція має тенденцію поширюватися, оскільки громадяни шукають альтернативні способи задоволення своїх потреб. За даними Світового банку, в Україні у бідності живе майже третина всього населення [2], що, в свою чергу, також сприяє поширенню корупційних практик.

Міжнародні рейтинги, такі як Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index - CPI), який з 1995 року розраховується міжнародною організацією Transparency International, надають важливу інформацію про стан корупції в країнах світу, зокрема в Україні. Так, 36 балів зі 100 можливих отримала Україна за 2023 рік, і тепер наша країна посідає 104 місце поміж 180 країн [3]. Такі рейтинги допомагають визначити основні проблеми та тенденції розвитку корупційних практик, а також служать інструментом у боротьбі з корупцією для міжнародних організацій. Тому розуміння теоретичних засад корупції є важливим для формулювання ефективних стратегій її подолання. Аналізуючи корупційні практики, їх форми, причини та наслідки, можна визначити ключові напрями реформування та вдосконалення державного управління, що сприятиме сталому розвитку країни.

Політико-правові засади антикорупційної політики в Україні досить чітко визначені на законодавчому, нормативному та інституційному рівнях. Вони відображені, зокрема, в

Законах України «Про запобігання корупції» [4], «Про засади державної антикорупційної політики в Україні на 2021-2025 роки» [5] та ряді інших законодавчих і нормативно-правових актів, що стосуються боротьби з корупцією.

Крім того, 20 червня 2022 року Верховна Рада України ухвалила Антикорупційну стратегію, в основу розробки якої покладені 5 основних принципів:

- оптимізація функцій держави та місцевого самоврядування;
- зниження «людського фактору» та збільшення прозорості і ефективності у стосунках держави з громадянами та організаціями;
- створення зручних та законних альтернатив корупційним практикам;
- забезпечення дієвого державного контролю за дотриманням публічними службовцями правил етичної поведінки, а також вимог антикорупційного законодавства;
- забезпечення невідворотності відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

Вплив корупції на сталий розвиток України є значним і багатогранним, охоплюючи як економічні, так і соціальні аспекти. Це явище суттєво негативно впливає на різні сфери життя, перешкоджаючи реалізації потенціалу країни та досягненню її стратегічних цілей.

Економічний вплив корупції проявляється у зниженні інвестиційної привабливості України. Інвестори, які стикаються з високими ризиками корупції, часто утримуються від інвестування в країну, що призводить до недостатнього фінансування для розвитку бізнесу та інфраструктури. До негативних наслідків корупції відноситься також неефективне використання бюджетних коштів. Часто державні проекти замість якісного та вчасного виконання затягуються або реалізуються зі значними перевитратами через корупційні схеми. Це підриває довіру до державних інституцій та знижує ефективність державного управління.

Не менш важливим є соціальний аспект впливу корупції на сталий розвиток України. Корупція посилює соціальну нерівність, створюючи перешкоди для доступу до основних послуг, таких як освіта, охорона здоров'я та соціальне забезпечення. Громадяни, які не можуть дати хабар, часто залишаються без необхідних ресурсів та підтримки, що призводить до погіршення якості життя та зростання соціальної напруги.

Вплив корупції на державність України безпосередньо пов'язаний з функціонуванням державних інститутів, політичними процесами та суспільною довірою. Корупція підриває основи демократії та громадського порядку, створюючи серйозні виклики стабільності та ефективності держави.

По-перше, корупція підриває довіру громадян до державних інституцій, оскільки вони стають свідками зловживань владою і їм важко повірити в справедливість та прозорість владних структур. Це призводить до апатії та зневіри в суспільстві, оскільки громадяни відчують, що їхні голоси та потреби не беруться до уваги. Зменшення довіри призводить до зниження активності в політичному житті та обмежує участь громадян у демократичних процесах.

По-друге, корупція спотворює виборчі процеси, оскільки політичні кампанії часто фінансуються з незаконних джерел, що дає певним кандидатам або партіям несправедливу перевагу. Це може призвести до того, що до влади прийдуть особи чи групи, які не прагнуть служити інтересам суспільства, а прагнуть лише зберегти власні інтереси. У свою чергу, це підриває основи політичної конкуренції та знижує якість управління.

По-третє, корупція негативно впливає на правосуддя. Це призводить до нерівності у застосуванні законів, оскільки ті, хто має можливість давати хабарі, отримують переваги в судових процесах. Це створює атмосферу безкарності, коли правопорушники відчують, що можуть уникнути покарання. Як наслідок, падає довіра до судової системи, громадяни втрачають віру в правосуддя.

Крім того, корупція негативно впливає і на міжнародні відносини України. Високий рівень корупції перешкоджає ефективній співпраці з міжнародними партнерами, оскільки країни-інвестори часто прагнуть стабільних і прозорих умов для ведення бізнесу. Корупція

також може призвести до санкцій з боку міжнародних організацій, що ще більше погіршує економічну ситуацію в країні.

Подолання корупції в Україні є складним, але надзвичайно важливим завданням для забезпечення сталого розвитку та зміцнення державності, забезпечення справедливості та стабільності, а також для розвитку демократії. Є кілька ключових напрямків, які можуть стати основою для ефективної боротьби з цим явищем.

Перш за все, необхідно впровадити комплексні зміни в законодавство, спрямовані на посилення антикорупційних правил. Важливо забезпечити ефективність існуючих законів, а також запровадити нові, які забороняють корупцію. Йдеться про посилення відповідальності за корупцію та встановлення жорсткіших покарань тощо.

Також необхідно підвищити прозорість державного управління. Цього можна досягти шляхом впровадження прозорих електронних систем управління, які дозволять громадянам отримувати доступ до інформації про видатки бюджету, держзамовлення та інші важливі дані. Участь населення в процесах контролю за використанням бюджетних коштів може значно знизити корупційні ризики.

По-третє, невід'ємною складовою успіху є активна участь громадянського суспільства в боротьбі з корупцією. Формувати активну позицію населення можуть освітні програми, що підвищують обізнаність щодо корупції, її наслідків та шляхів її подолання. Важливу роль у виявленні корупційних дій та впливі на державні інституції можуть відігравати громадські організації, які здійснюють моніторинг дій влади та захист прав людини.

Не менш важливою для боротьби з корупцією є міжнародна співпраця. Україні слід скористатися досвідом інших країн у боротьбі з цим явищем, а також залучити міжнародну спільноту для впровадження реформ. Співпраця з міжнародними організаціями, такими як Transparency International, може допомогти обмінюватися досвідом, навчати персонал та фінансувати антикорупційні ініціативи.

Також необхідно гарантувати незалежність антикорупційних органів. Це означає, що вони повинні мати достатні повноваження та ресурси для ефективної роботи і обов'язково бути захищеними від політичного тиску. Лише за умови цілковитої незалежності ці органи зможуть ефективно контролювати дотримання антикорупційних норм.

Загалом боротьба з корупцією вимагає комплексного підходу, включаючи законодавчі ініціативи, прозорість державного управління, активну участь громадянського суспільства, міжнародну співпрацю та забезпечення незалежності антикорупційних органів. Тільки спільними зусиллями держави, громадян і міжнародних партнерів можна досягти ефективної боротьби з корупцією, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню якості життя її громадян, сталому розвитку країни та зміцненню державності.

1. Антикорупційна стратегія: веб-сайт. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/antikorupsiyna-strategiya/> (дата звернення: 21.10.2024).

2. В Україні у бідності живе майже третина всього населення - Світовий банк: веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/05/31/714505/>

3. Індекс сприйняття корупції – 2023: веб-сайт. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-korupsiyi-2023/> (дата звернення: 21.10.2024).

4. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Офіційний вісник України. 2014. 07 лист. (№ 87). С. 156.

5. Про засади державної антикорупційної політики в Україні на 2021-2025 роки: Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX. Офіційний вісник України. 2022. 22 лип. (№ 56). С. 66.